

ZÁKLADNÍ POJMY A KRITÉRIA NÁKLADOVÉHO ÚČETNICTVÍ VE VZTAHU K PODNIKU

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Cíl podnikatelského procesu

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- podnikatelský proces má za cíl **transformaci vstupů na výstupy** s cílem zhodnotit **vložené zdroje a vytvořit zisk**
- zisk lze chápat jako výtěžek dané aktivity, vzniklý přebytkem ekonomického prospěchu nad ekonomickými zdroji, převoditelný na peníze

Výsledek hospodaření (zisk/ztráta) = výnosy - náklady

Náklady a výnosy

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Náklady a výnosy jsou považovány za základní kategorie ekonomického pohybu představující hlavní prvky účetnictví.

- **náklady** - vynaložení (obětování) ekonomických zdrojů na určitý výkon jako výsledek aktivity, převoditelné na peníze, přinášející očekávaný ekonomický prospěch
 - např. nákup materiálu, spotřeba elektrické energie, mzdové a sociální náklady, spotřeba materiálu, nákladové úroky apod.
 - **výnosy** - ekonomický prospěch, převoditelný na peníze, získaný účelným využitím ekonomických zdrojů
 - např. tržby z prodeje výrobků, majetku, úroky z vkladů apod.
-

Náklady v nákladovém účetnictví

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Vychází se z charakteristiky nákladů jako
 - hodnotově vyjádřeného,
 - účelného vynaložení ekonomických zdrojů podniku
 - účelově souvisejícího s ekonomickou činností.
 - Rozlišujeme 2 rysy nákladů:
 - **účelnost** – náklady vynaloženy hospodárně, přiměřeně k výsledku činnosti
 - **účelovost (účelový charakter)** - vynaložení ekonomického zdroje tak, aby byl ekonomický prospěch vyšší než vynaložené ekonomické zdroje (výnosy > náklady)
-

Vnitropodnikové útvary a jejich členění

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- útvarové členění bylo vytvořeno v souvislosti s organizací podniku a souvisí s vymezením pravomoci a odpovědnosti jednotlivých útvarů
 - obvykle se člení na:
 - hlavní činnosti (např. výroba, služby)
 - nákup
 - zásobování
 - distribuce
 - prodej
 - servisní činnosti
 - finanční řízení
 - generální ředitel
-

Podnikové náklady a jejich členění

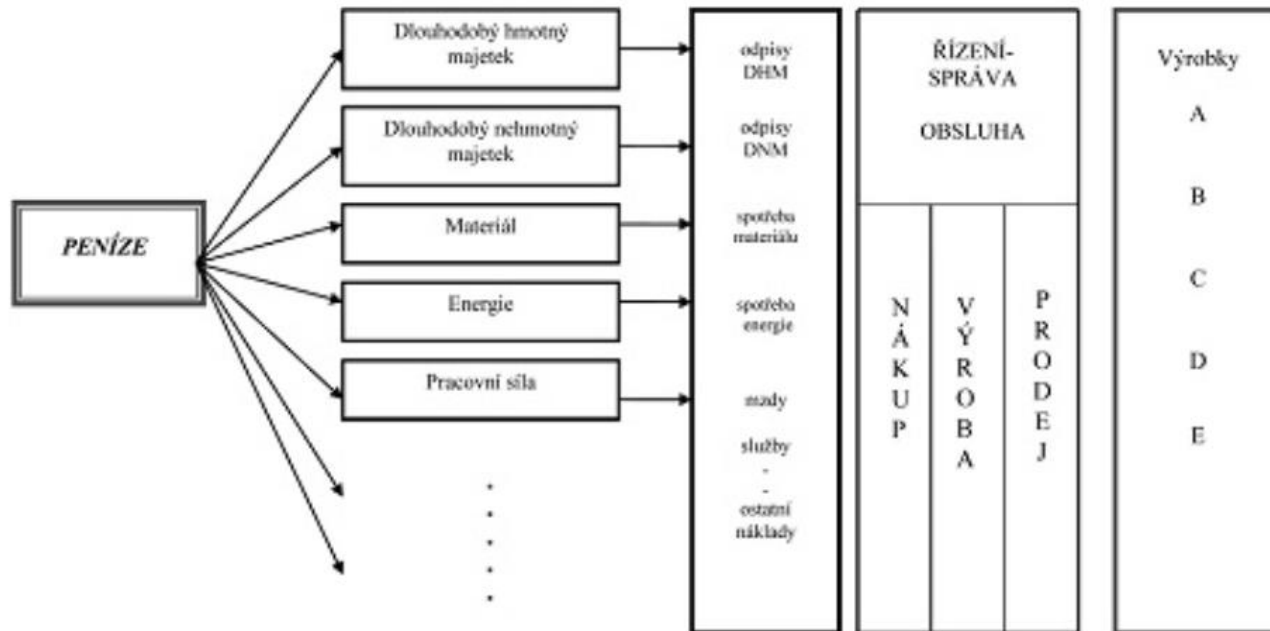
SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **druhovém členění nákladů**
 - členění podle podstaty vynaložených zdrojů na vstupu do podniku nebo útvaru
 - provozní náklady a finanční náklady
 - **účelové členění nákladů**
 - provádí se na účtech útvarů či výkonů
 - poskytuje informace o tom, kde byly náklady vynaloženy, popřípadě na jaký výkon
 - **jednicové (vztaženy k výkonu či operaci) či režijní náklady (vztaženy k podpůrným procesům organizace)**
 - **závislost nákladů na objemu výkonů (náklady variabilní a náklady fixní)**
 - **kdo nese odpovědnost za jejich vývoj (náklady ovlivnitelné a neovlivnitelné útvarem)**
-

Podnikové náklady a jejich členění

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Bylo vynaloženo

Co?

Kde?

Na co?

Členění nákladů

druhé

podle místa

dle účelu vzniku

Druhové členění nákladů

- Účtová třída 5

- 50 - Spotřebované nákupy
 - 51 – Služby
 - 52 - Osobní náklady
 - 53 - Daně a poplatky
 - 54 - Jiné provozní náklady
 - 55 - Odpisy, rezervy, komplexní náklady příštích období a opravné položky v provozní oblasti
 - 56 - Finanční náklady
 - 57 - Rezervy a opravné položky finančních nákladů
 - 58 - Mimořádné náklady
 - 59 - Daně z příjmů a převodové účty a rezerva na daň z příjmů
-

Účelové členění nákladů

- Účtová třída 8

- 80 - Náklady na prodané výkony (801-Prodané výrobky, 802-Prodané služby, 804-Prodané zboží),
 - 81 - Prodejní režie (811-Balné, 812-Osobní náklady, 813-Odpisy, 814-Nájemné, 815-Cestovné, 816-Telekomunikační náklady, 817-Náklady na pojištění, 818-Náklady na osvětlení a vytápění, 819-Ostatní prodejní náklady),
 - 82 - Správní režie (821-Materiálové náklady, 822-Osobní náklady, 823-Odpisy, 824-Nájemné, 825-Cestovné, 826-Telekomunikační náklady, 827-Náklady na pojištění, 828-Náklady na osvětlení a vytápění, 829-Ostatní správní náklady),
-

Účelové členění nákladů

- Účtová třída 8

- 83 - Jiné režijní náklady (831-Režijní náklady na logistiku, 832-Režijní náklady na zásobování, 833-Režijní náklady na dopravu, 834-Režijní náklady na opravy a údržbu, 835-Režijní náklady na informační technologie, 836-Režijní náklady na úklid, 837-Ostatní režijní náklady),
 - 84 - Jiné provozní náklady (841-Zůstatková cena prodaného dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku, 842-Prodávý materiál, 843-Dary, 844-Pokuty, penále a úroky z prodlení, 845-Tvorba a zúčtování rezerv, 846-Odpis pohledávky, 847-Tvorba a zúčtování opravných položek v provozní oblasti, 848-Ostatní provozní náklady, 849-Manka a škody v provozní oblasti)
-

- v rámci nákladového účetnictví je možné rozdělit výnosové účty na:
 - **externí výnosy** – výnosy z prodeje výrobků a služeb externím zákazníkům
 - **interní výnosy** – vznikají při předání výkonů mezi středisky
-

Druhové členění výnosů

- Účtová třída 6
 - 60 - Tržby za vlastní výkony a zboží
 - 61 - Změny stavu zásob vlastní činnosti
 - 62 – Aktivace
 - 64 - Jiné provozní výnosy
 - 66 - Finanční výnosy
 - 68 - Mimořádné výnosy
 - 69 - Převodové účty
-

Účelové členění výnosů

- Účtová třída 9

- 90 - Tržby za vlastní výkony a zboží (901-Tržby za vlastní výrobky, 902-Tržby z prodeje služeb, 904-Tržby za zboží),
 - 94 - Jiné provozní výnosy (941-Tržby z prodeje dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku, 942-Tržby z prodeje materiálu, 944-Smluvní pokuty a úroky z prodlení, 946-Výnosy z odepsaných pohledávek, 948-Ostatní provozní výnosy).
-

Výnosy a náklady podle činnosti podniku

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

I-----I	I-----I	I-----I	I-----I
I Činnost podniku I	I Náklady - druhové členění I	I Výnosy - druhové členění I	I
I-----I	I-----I	I-----I	I-----I
I PROVOZNÍ	I - Spotřebované nákupy (materiál, energie)	I - Tržby za prodej zboží	I
I	I - Služby (opravy, cestovné, přepravné)	I - Tržby za prodej vlastních výkonů (výrobků a služeb)	I
I	I - Osobní náklady (mzdy, sociální a zdravotní pojištění)	I - Změna stavu zásob vlastní činnosti	I
I	I - Daně a poplatky	I - Aktivace (vnitropodnikové služby)	I
I	I - Odpisy	I - Jiné provozní výnosy (prodej majetku)	I
I	I - Jiné provozní náklady	I	I
I	I	I	I
I-----I	I-----I	I-----I	I-----I
I FINANČNÍ	I - Finanční náklady (úroky, bankovní poplatky, pojistné)	I - Finanční výnosy (přijaté dividendy, úroky, nájemné)	I
I	I - Tvorba rezerv	I	I
I	I	I	I
I-----I	I-----I	I-----I	I-----I

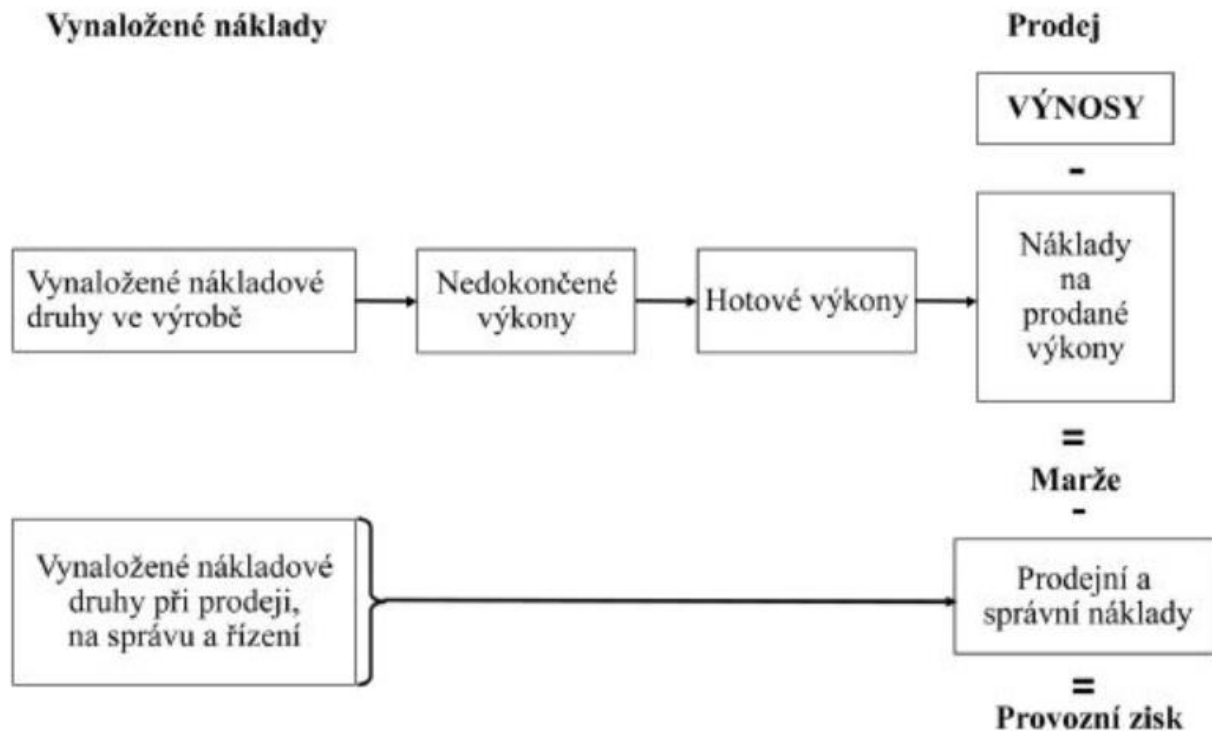
Výnosy a náklady podle činnosti podniku

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

I-----I	I-----I	I-----I
I Činnost podniku I	I Náklady - účelové členění I	I Výnosy - účelové členění I
I-----I	I-----I	I-----I
I PROVOZNÍ I	I - Náklady prodeje I	I - Tržby za prodej I
I I	I - Odbytové náklady I	I vlastních výrobků I
I I	I - Správní režie I	I - Tržby za prodej služeb I
I I	I - Jiné provozní náklady I	I - Tržby za prodej zboží I
I I	I I	I - Jiné provozní výnosy I
I I	I I	I (prodej majetku) I
I-----I	I-----I	I-----I
I FINANČNÍ I	I - Finanční náklady (úroky, I	I - Finanční výnosy (přijaté I
I I	I bankovní poplatky, pojistné) I	I dividendy, úroky, I
I I	I - Tvorba rezerv I	I nájemné) I
I-----I	I-----I	I-----I

Výrobní proces

Rozdíly v terminologii !!!!!

- výnos x tržba
 - tržba x příjem (inkaso tržeb)
 - náklad x výdaj
 - zisk x tržba x marže x příjem
-

- ekonomický prospěch převoditelný na peníze, získaný účelným využitím ekonomických zdrojů
 - Například:
 - tržby z prodeje výrobků,
 - Tržby z prodeje majetku,
 - úroky z vkladů apod.
-

Tržba

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- ekonomický prospěch převoditelný na peníze, získaný účelným využitím ekonomických zdrojů
- součástí výnosů
- Například:
 - tržby z prodeje výrobků a služeb
 - tržby za prodej zboží
 - tržby za prodej majetku

$$\underline{\text{Tržba} = P * Q}$$

Příjmy

- reálný přírůstek peněžních prostředků
 - přírůstek ekonomických zdrojů bez ohledu na jejich použití
 - jakákoliv přijatá peněžní částka či přijatá platba
 - například zaplacená faktura za prodej výrobků od zákazníků, zaplacené bankou úroky z vkladu apod.
-

Náklad

- vynaložení (obětování) ekonomických zdrojů na určitý výkon jako výsledek aktivity, převoditelné na peníze, přinášející očekávaný ekonomický prospěch
 - celkové náklady podniku jsou tvořeny součtem **variabilních nákladů** a **fixních nákladů**
 - Například:
 - nákup materiálu,
 - spotřeba elektrické energie,
 - mzdové a sociální náklady,
 - spotřeba materiálu,
 - nákladové úroky apod.
-

- reálný úbytek peněžních prostředků
 - představují vynaložení peněžních prostředků víceméně bez zřetele na jejich použití
 - výdaj nevede k celkovému úbytku majetku, ale pouze ke změně v jeho struktuře
 - příkladem může být úhrada přijaté faktury za elektrickou energii dodavatelům, výplata mezd a úhrady sociálního a zdravotního pojištění zaměstnancům, pořízení dlouhodobého majetku apod.
-

- zisk lze chápat jako výtěžek dané aktivity, vzniklý přebytkem ekonomického prospěchu nad ekonomickými zdroji, převoditelný na peníze

Výsledek hospodaření (+ zisk/ - ztráta) = výnosy - náklady

Marže (příspěvková marže)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- vyjadřuje rozdíl mezi jednotkovou či celkovou prodejní cenou a jednotkovými či celkovými variabilními náklady
- představuje část peněžních prostředků, která podniku zbyde na úhradu fixních nákladů
- výsledek se uvádí v měnových jednotkách (např. Kč, euro, USD apod.)

$$\text{příspěvková marže} = p - v$$

p.....jednotková či celková prodejní cena

v.....jednotkové či celkové variabilní náklady

Zjišťování výsledku hospodaření v účetnictví

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- pro zobrazení oceňování vnitropodnikových výkonů ve finančním účetnictví a zjišťování výsledku hospodaření používá metodika účetnictví dva způsoby zjišťování výsledku hospodaření, a to :
 - na bázi druhového členění nákladů
 - na bázi účelového členění nákladů
-

Zjišťování výsledku hospodaření v účetnictví

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

I-----I-----I		I-----I-----I		I-----I-----I	
I Výsledovka - druhové členění		I Výsledovka - účelové členění		I	
I-----I-----I		I-----I-----I		I-----I-----I	
I Označení	I Položka	I Označení	I Položka	I	
I-----I-----I		I-----I-----I		I-----I-----I	
I I.	I Tržby za prodej zboží	I I.	I Tržby za prodej výrobků,	I	
I	I	I	I zboží a služeb	I	
I-----I-----I		I-----I-----I		I-----I-----I	
I A.	I Náklady na prodané	I A.	I Náklady z prodeje	I	
I	I zboží	I	I	I	
I-----I-----I		I-----I-----I		I-----I-----I	
I +	I Obchodní marže	I +	I Hrubý zisk nebo ztráta	I	
I-----I-----I		I-----I-----I		I-----I-----I	
I B.	I Výkonová spotřeba	I B.	I Odbytové náklady	I	
I	I (materiál, energie)	I	I	I	
I-----I-----I		I-----I-----I		I-----I-----I	
I C.	I Osobní náklady	I C.	I Správní režie	I	
I-----I-----I		I-----I-----I		I-----I-----I	

ODCHYLKY

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Vyjadřuje rozdíl mezi skutečnými a plánovanými veličinami
-

Odchylka zisku (popř. VH)

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- V návaznosti na výsledek hospodaření, popř. na faktory, které ovlivňují výsledek hospodaření, rozeznáváme:
 - Odchylku nákladů
 - Odchylku výnosů

Odvozeno z výpočtu VH

$VH = \text{výnosy} - \text{náklady}$

Odchylka

- Vyjadřuje rozdíl mezi skutečnými a plánovanými veličinami

Odchylka nákladů

- Rozdíl mezi skutečnými náklady a plánovanými náklady

Odchylka tržeb

- Rozdíl mezi skutečnými tržbami a plánovanými tržbami
-

Odchylka zisku (popř. VH)

- V návaznosti na výsledek hospodaření, popř. na faktory, které ovlivňují výsledek hospodaření v detailnějším členění, rozeznáváme:
 - Odchylku variabilních nákladů
 - Odchylku fixních nákladů
 - Odchylku výnosů
-

Odchylka zisku (popř. VH)

- V návaznosti na výsledek hospodaření, popř. na faktory, které ovlivňují výsledek hospodaření, rozeznáváme:
 - Odchylka variabilních nákladů
 - Odchylka naturálních vstupů (materiál-kg)
 - Odchylka cen naturálních vstupů (kč/kg)
 - Odchylka fixních nákladů
 - Odchylka výnosů
 - Odchylka prodaného objemu výrobků (ks)
 - Odchylka prodejní ceny (kč/ks)
-

Odchylka

- Celková odchylka = skutečné náklady – plánované náklady
 - Celková odchylka = množstevní odchylka + cenová odchylka
 - Množstevní odchylka
 - = (skutečné množství – plánované množství) * plánovaná cena
 - Cenová odchylka
 - = (skutečná cena- plánovaná cena) * skutečné množství
-

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Děkuji za pozornost
